

(Вечерње новости, 31.12.2008)

После објављивања фрагмената из четврте књиге и Епилога мог романа „Време смрти“ у „Вечерњим новостима“, не желим да полемисем са својим неистомишљеницима зашто Први светски рат сматрам кореном битних националних пораза српског народа у 20. веку. Својим накнадним текстом у „Вечерњим новостима“, професор Драгољуб Живојиновић, надам се, замислио је ако не и разуверио извесне учеснике у расправи.

Међутим, расправа која се водила поводом мог текста посвећеног књизи „Невољни ратници“ професора Живојиновића, подстиче ме на општија разматрања српске судбине у 20. веку са становишта садашње и будуће државне политике републике Србије.

Ако данас међу Србима постоји нека сагласност општијег значаја, онда је то уверење да смо у 20. веку у ослободилачким борбама од свих европских народа дали највише жртава за слободу, уједињење народа и друштвени напредак. А управо тај век се окончао најтежим и најдуговечнијим националним поразима - губитком свега што смо сматрали победама у Првом и Другом светском рату. Своје националне и људске несреће окончавамо пред светом као народ ратних злочинаца коме се суди у Хашком суду „за злочиначко удруживање с циљем стварања Велике Србије“ - за коју се нисмо борили ни у великим светским, ни у југословенским грађанским ратовима.

За стварање и опстајање Југославије дали смо више од два милиона глава: њеним разбијањем изгубили смо скоро четвртину територије; неколико стотина хиљада људи протерано је са свог вековног животног станишта; стотина хиљада високо образованих младих Срба и Српкиња расула се по свету; од „народа хероја“ постали смо „народ старца“, који се нагиње демографској катастрофи.

Данас смо у свим европским статистикама прогреса и квалитета живљења на претпоследњим и последњим местима.

Наше падање и смалаксавање наставља се и у 21. веку. Због светске кризе не виде се блиске објективне могућности нашег напредовања. У данашњим друштвено активним генерацијама не виде се организоване субјективне снаге способне да препородом нашег друштва остваре историјски преокрет у српској судбини. Он и није могућ у садашњој мултипартократској феудализацији државе и друштва, која је и омогућила настајање мастодонске паразитске и прескупе бирократије. Озбиљне реформе Србије могу да започну само темељном променом Устава с циљем стварања правне, социјалне и јефтине државе. Такав Устав налаже и квалитативну промену данашњег изборног закона.

Што се државног интегритета тиче, Косово и Метохија су одавно изгубљени. Али, треба бранити и одбранити присвојени део српске територије од Звечана до Рашке и Копаоник до Панчићевог врха. Ако се у томе не успе, садашњи успеси наше дипломатије могу бити привидни у коначном исходу.

У Војводини се разбуктава бирократско аутономаштво у титоистичкој варијанти, које подржава Демократска странка са својим „европским“ партнерима. Код војвођанских бирократа видим тежњу да се створи некаква војвођанска држава са сецесионистичким тенденцијама. То је опасна и назадњачка идеја.

Да потврде историјску зрелост и одговорност према прецима и потомцима, да живе са истинама о својој прошлости, Срби патриоте морају данас да поставе питање: ко је најодговорнији за нашу друштвену уназађеност, биолошку клонулост, опште сиромаштво, примитивност, духовну пустош, масовна морална посрнућа? Новине немају простор за такву расправу коју треба да покрену главне научне институције и Универзитет.

Да ли смо ми Срби као народ у 20. веку знали и могли да опстајемо и напредујемо на разумнији и реалнији начин? Могли смо да смо 1915. године прихватили Лондонски пакт у коме су нам савезници за уступање Бугарској територије од леве обале Вардара, гарантовали присаједињење Србији Босне и Херцеговине, делова Славоније и јадранску обалу са Сплитом до рта Планке. Избегли бисмо „албанску голготу“ и њене стравичне жртве. Историја српског народа имала би други смер, који извесно, не би стигао до Дејтона и Хашког трибунала.

У 20. веку ми нисмо успели своју лепу земљу да улепшамо и обогатимо; ми смо се у скоро читавом 20. веку трудили да је што себичније искористимо и што јефтиније наружимо. Потомцима остављамо много послова на цивилизовању Србије које смо били дужни да завршимо ми из старијих генерација.

Ако су ова обеспокојавајућа уопштавања делимично тачна, главни узрок им видим и у неразумном губитку људства у ратовима које смо водили; они јесу били одбрамбени и ослободилачки, али су вођени без неопходне рационалности и реалних процена у исходима. Поред неразумних изгибија, општи чинилац наших националних пораза биле су идеологије: југословенство, бољшевички социјализам и четничка идеологија чија је основа антикомунизам и монархизам.

„Откуд сада и зашто Ћосић говори о Првом светском рату као корену пораза у 20. веку, оповргава политичку мудрост и националну величину Николе Пашића и Александра

Карађорђевића?“, упитао се један озбиљан читалац „Вечерњих новости“. Одговарам му: у свим мојим романима од „Далеко је сунце“ до „Времена власти“ приповеда се о трагизму људске судбине на српској земљи, трагизму узрокованом борбом за слободу и геополитичким положајем Србије.

Мој критички однос према безумном гињењу у Првом светском рату, неприхватању Лондонског пакта, одлуци српске владе да се напусти национална територија и тражи спас на јадранској обали од савезника, није моја прва критика националне и идеолошке концепције у којој држава и слобода немају цену:

У „Времену смрти“ нисам први пут изразио несагласност са неразумним жртвовањем за „велике циљеве“, у ствари заблудне циљеве. Већ 1951. године, у роману „Далеко је сунце“, у коме се приповеда о људским судбинама у партизанском, антифашистичком рату у коме сам учествовао, самим сижеом романа поставио сам питање: има ли смисла борити се за слободу по сваку цену, јер се једна глава убијеног немачког војника плаћала стрељањем сто Срба, махом цивила.

Осећали смо се уцењени самом судбином света: немачки нацизам је ратовао да трајно пороби словенске и демократске народе, па смо опредељењем за опстанак и победу над немачким фашизмом пристали и на борбу по сваку цену, особито када су нам хрватске и муслиманске усташе геноцидима запретиле уништењем. „Далеко је сунце“ самим насловом казује моралну драму и скепсу писца.

Судбином сељака Гвоздена, партизанског командира, коме је село спаљено и побијени чељад и народ, због чега диже побуну у одреду и од штаба бива осуђен на стрељање, био је морални и борилачки одговор моје партизанске генерације. Ту моралну дилему - има ли смисла борити се за слободу по сваку цену, решавала је свака српска генерација у последња два века. Постављајући та егзистенцијална питања мог нараштаја, ја сам у трагичној судбини сељака Гвоздена и комесара Павла, читаоцима и времену препустио да одговоре на питање смисла и бесмисла борбе за слободу по сваку цену.

О истим егзистенцијалним питањима размишљао сам и у роману „Деобе“. Прво поглавље „Откриће“ приказује немачко минирање цркве пуне сељака и сељанки за одмазду после партизанске акције у којој је убијено неколико Немаца и запаљена два-три камиона.

У трилогији „Време зла“ пишем о страдањима српских комуниста у Коминтерни, о Титовом устанку у Србији и жртвама „Ужичке републике“, апсолутно неразумне, устаничке творевине.

Не могу у овој прилици да прећутим српске жртве у аустроугарским логорима, ембрионима Хитлерових логора. У тим логорима најмање 50.000 Срба је помрло од глади и болести. Такви логори у Првом светском рату постојали су само за Србе. Немачка србофобија изражена у „југословенској кризи“ има дубоку традицију, брутално манифестовану у Другом светском рату, потом у Босанском рату, у рату НАТО за албанско Косово и амерички „Бондстил“.

О неразумном жртвовању људи у ратовима за слободу говорио сам и поводом Сремског фронта на коме је без правих стратешких разлога жртвовано око 25.000 српских младића необучених за рат.

Одавно се заборавило да је неколико хиљада претежно српских бораца погинуло за словеначки Трст 1945. године.

Само се понекад помињу британска и америчка бомбардовања Београда и српских градова 1944. године и хиљаде побијених цивила, да не бројимо порушене улице и читаве квартове. Чиме смо заслужили такву савезничку „помоћ“?

Поред партизанског терора, о коме се с правом често говори, зашто се не говори о жртвама четничког терора у Србији за време немачке окупације, о чему постоје и судски

документи? Зашто „нови ревизионисти“ историје Другог светског рата не пишу истине? Знају ли данашњи равногорци и четници да је писац Драгиша Васић, када се фебруара 1943. разишао са Дражом Михаиловићем због његовог учешћа у бици на Неретви са Италијанима и Немцима, као отпадник од четничког вођства, са Сињајевине прешао у Србију, где је доживео свирепи и масовни четнички терор и „другарство“ са окупатором, па је говорио о моралном слому равногорског покрета и „моралној победи шаке комуниста у Србији“?

Усташе се хвале својим злочинима, јер су их починили за „вјеру и хрватство“; православни борци за „краља и отаџбину“ ћуте, јер су антикомунисти, а то сматрају алибијем за све злочине и „прагматичну сарадњу са окупатором“.

Изградњу социјализма у остваривању Првог привредног петогодишњег плана Југославије пратио је масовни терор над сељачким народом у „Откупку пољопривредних производа“, у коме су хиљаде српских, нарочито војвођанских, „сељака житара“ биле хапшене, тучене у полицији, убијане, да дају и оно што немају.

У одбрани од Стаљинових напада 1948. године, поред угушивања сваке слободније и критичке мисли, личном Титовом одлуком извршена је логоризација „информбироваца“ на Голом отоку, Светом Гргуру, Билећи, Градишкој, у којима су монструозним начинима мучене, пребијане и убијане десетине хиљада комуниста, највише Срба и Црногораца.

Да овде станем са набрајањем српског жртвовања и страдања за слободу, идеологије и заблуде. Набрајањем српских жртава у 20. веку које нису биле неопходне опстанку, слободи и напретку, него су израз моралне неодговорности и неспособности људи који су управљали државом и водили народ, подлежући туђим идејама и интересима. Али су многе српске жртве последица и домаћег непоштовања вредности и смисла људског живота.

С таквим уверењем усуђујем се да кажем: ако намеравамо да опстанемо као народ, ако нисмо намерни да до краја 21. века Србија нестане са мапе Европе, онда нашу националну и државну политику морамо да заснујемо на историјском разуму.

Више ниједан Србин не сме да погине ни за један ововремени идеолошки циљ; ни за

Ниједан Србин узалуд да не погине

Пише: Добрица Ћосић
среда, 31 децембар 2008 21:49

један циљ НАТО; ни за један империјалистички и глобалистички интерес великих сила.